

luty 2022 r.

NEWSLETTER EDUKACYJNO-INFORMACYJNY

CO MA WSPÓLNEGO SMOG ZE ZMIANĄ KLIMATU?

CZY WALCZĄC ZE SMOGIEM POWSTRZYMYMY ZMIANY KLIMATU

Główną motywacją do walki ze smogiem jest ochrona życia i zdrowia ludzkiego. Oprócz pyłu wśród najważniejszych „składników smogu” mamy też dwutlenek azotu (NO_2), dwutlenek siarki (SO_2), ozon (O_3), tlenek węgla (CO) i tzw. lotne związki organiczne (LZO) – na przykład rozpuszczalniki albo niedopalone składniki benzyny. **Na tej liście jak widać nie ma dwutlenku węgla (CO_2), metanu (CH_4) ani podtlenku azotu (N_2O , którego nie powinniśmy mylić z wspomnianym wcześniej dwutlenkiem azotu NO_2), czyli trzech najważniejszych gazów cieplarnianych emitowanych przez naszą cywilizację.**

Gazy cieplarniane to te, które mają zdolność pochłaniania emitowanego przez Ziemię promieniowania podczerwonego. Jak sugeruje nazwa, wywołują one efekt cieplarniany. Ich nadmiar w atmosferze jest odpowiedzialny za obecnie zachodzące gwałtowne ocieplanie się naszej Planety. Nie wszystkie gazy występujące w ziemskiej atmosferze są gazami cieplarnianymi. W szczególności gazem cieplarnianym nie jest ani azot (N_2) ani “normalny” dwuatomowy tlen (O_2).

Gazy cieplarniane mają wpływ na klimat.

Jedne podgrzewają naszą planetę, tak jak **ozon troposferyczny** – ważny gaz cieplarniany lub wchodząca zazwyczaj w skład pyłu zawieszonego **sadza** (ang. *black carbon*, BC). Inne chłodzą – jak niektóre składniki pyłu zawieszonego, choćby powstające z dwutlenku siarki aerozole siarczanowe.

Walcząc ze smogiem i ograniczając (co jest niezwykle istotne, mając na uwadze nasze zdrowie) emisję tlenu i dwutlenku azotu przyspieszamy zmianę klimatu!

Stowarzyszenie
Wspólnota
Bona Fide

AKTYWNA SZKOŁA
Z KLIMATEM I ZDROWĄ ATMOSFERĄ

Radykalne zmniejszenie emisji powodującego kwaśne deszcze dwutlenku siarki (SO₂) było korzystne dla naszego zdrowia, ekosystemów i zabytków, ale również przyspieszyło zmianę klimatu!

Między innymi właśnie dlatego walka ze smogiem wcale nie musi pomagać klimatowi. Ale nie znaczy to, że pomagać nie może. Choćby dlatego, że poprawa jakości powietrza wymaga m. in.

ograniczenia emisji sadzy, ważnej składowej pyłu zawieszonego. A emitowana przez paleniska i silniki spalinowe sadza nie dość, że szkodzi naszemu zdrowiu, to jeszcze przyspiesza ocieplanie się klimatu.

Najważniejszy gaz cieplarniany: dwutlenek węgla oraz substancje tworzące smog mają w dużej mierze wspólne źródła. W obu przypadkach dominującym źródłem emisji jest spalanie paliw kopalnych (węgla, pochodnych ropy naftowej i gazu ziemnego) i biomasy (np. drewna).

Jednak w Polsce za smog odpowiadają przede wszystkim domowe paleniska – ogrzewanie naszych domów, oraz transport – silniki spalinowe, a w mniejszym stopniu przemysł i energetyka.

Z gazami cieplarnianymi jest na odwrót: największe źródło emisji CO₂ to naszym kraju energetyka – elektrownie i elektrociepłownie, mimo że transport i ogrzewanie mają tu też znaczny udział.

Dobrze pokazuje to film Krakowskiego Alarmu Smogowego:

<https://www.youtube.com/watch?v=eclznXsaRqE>

[tytuł filmu: Polski smog a zmiana klimatu]

Bo choć to elektrownie i elektrociepłownie spalają większość zużywanego w Polsce węgla kamiennego i prawie cały węgiel brunatny (a także niestety coraz więcej gazu ziemnego) i emitują ogromne ilości CO₂, (ok. połowy całej polskiej emisji tego gazu!) to jednak w przeciwieństwie do domowych palenisk są wyposażone w coraz lepsze instalacje zmniejszające emisje pyłu, tlenków azotu i siarki. Ich wpływ na powstawanie smogu jest więc stosunkowo niewielki, ale za to na klimat – bardzo duży.

I właśnie dlatego w naszym kraju działacze antysmogowi mówią głównie o domowych piecach i kotłach na węgiel i drewno oraz o samochodach, a osoby zajmujące się walką ze zmianą klimatu koncentrują się na elektrowniach węglowych.

Stowarzyszenie
Wspólnota
Bona Fide

AKTYWNA SZKOŁA
Z KLIMATEM I ZDROWĄ ATMOSFERĄ

Należy pamiętać, że mimo wielu punktów styku między smogiem a zmianą klimatu są też znaczące różnice.

Zmiana klimatu ma oczywiście wpływ na pogodę, co ma lub może mieć poważne konsekwencje dla jakości powietrza.

Po pierwsze, dużo cieplejsze, a chyba i bardziej wietrzne zimy przekładają się na mniejszy smog i niższe stężenia zanieczyszczeń w sezonie grzewczym.

Wychodzi na to, że w Polsce to zmiana klimatu najprawdopodobniej spowodowała, że zimowy smog jest nieco mniej dokuczliwy. Poza Krakowem brak jest naprawdę skutecznych działań antysmogowych, i dlatego mówimy często że jakością powietrza w Polsce od lat rządzi prawie wyłącznie pogoda. A skoro z roku na rok jakość powietrza jest w Polsce ciut lepsza, to najwyraźniej jest to właśnie zasługa pogody, a szerzej: gwałtownie zmieniającego się klimatu. Przy wyższych temperaturach powietrza w sezonie grzewczym potrzebujemy spalić mniej węgla lub drewna. A to oznacza mniejsze emisje szkodliwych dla zdrowia substancji. Jednak to jak wysokie są stężenia zanieczyszczeń w powietrzu zależy nie tylko od wielkości emisji, ale też w dużej mierze od wiatru, czyli od tego czy zanieczyszczenia są rozpraszane, rozcieńczane.

Z drugiej strony, konsekwencją zmiany klimatu są (a tym bardziej będą już w niedalekiej przyszłości) częstsze i bardziej intensywne pożary lasów, bezpośrednio pogarszające jakość powietrza.

Pożary lasów są oczywiście nie tylko źródłem „składników smogu” – głównie pyłu zawieszonego, czy prościej: dymu, ale i gazów cieplarnianych – przede wszystkim dwutlenku węgla. Stanowią więc jedno z tzw. dodatnich sprzężeń zwrotnych przyspieszających i wzmacniających zmianę klimatu.

Źródło informacji:

<https://smoglab.pl/czy-walczac-ze-smogiem-powstrzymamy-zmiany-klimatu/>

<https://smoglab.pl/wiedza-co-ma-wspolnego-smog-ze-zmiana-klimatu/>

<https://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/ocieplenie-o-1-5-stopnia-specjalny-raport-ipcc-308/>

Stowarzyszenie
Wspólnota
Bona Fide

AKTYWNA SZKOŁA
Z KLIMATEM I ZDROWĄ ATMOSFERĄ

ZMIANY KLIMATU

Zmiany klimatu są jednym z największych zagrożeń środowiskowych, społecznych i ekonomicznych. *Ocieplenie się klimatu nie podlega wątpliwości* – stwierdza międzyrządowy zespół ds. zmian klimatu (IPCC). Obserwacje wskazują na:

- wzrost globalnych średnich temperatur powietrza i oceanów,
- powszechne topnienie śniegu i lodu,
- podnoszenie się poziomu mórz.

Bardzo możliwe, że ocieplenie można w większej części przypisać emisji gazów cieplarnianych związanej z działalnością człowieka. Aby złagodzić zmiany klimatu, musimy zmniejszać ilość tych emisji lub im zapobiegać.

W ciągu ostatnich 150 lat średnia temperatura wzrosła o prawie 0,8°C na świecie i o około 1°C w Europie. Jedenaście z ostatnich dwunastu lat (1995–2006) zalicza się do 12 najcieplejszych lat w historii pomiarów temperatury powierzchni Ziemi (od 1850 r.). Szacuje się, że do 2100 r. globalna temperatura może zwiększyć się o kolejne 1,8– 4,0 °C. W porównaniu z erą przedindustrialną oznacza to wzrost temperatury o ponad 2°C.

Powyżej tego progu wzrostu znacznie zwiększa się ryzyko wystąpienia nieodwracalnych, katastrofalnych w skutkach zmian.

Oczekuje się, że skrajne warunki pogodowe, w tym fale upałów, susze i powodzie będą zdarzały się coraz częściej i będą bardziej intensywne.

Najważniejszym naturalnym gazem cieplarnianym w atmosferze jest para wodna. Działalność człowieka jest źródłem dużej ilości innych gazów cieplarnianych i przyczynia się do wzrostu ich stężenia w atmosferze, co z kolei intensyfikuje efekt cieplarniany i powoduje ocieplenie klimatu.

Do głównych źródeł gazów cieplarnianych związanych z działalnością człowieka należą:

- spalanie paliw kopalnych (węgiel, ropa i gaz) na potrzeby wytwarzania energii elektrycznej, transportu, przemysłu i gospodarstw domowych (CO₂);
- rolnictwo (CH₄) oraz zmiany użytkowania gruntów, np. wylesianie (CO₂);
- składowiska odpadów (CH₄);
- fluorowane gazy cieplarniane w przemyśle

Stowarzyszenie
Wspólnota
Bona Fide

AKTYWNA SZKOŁA
Z KLIMATEM I ZDROWĄ ATMOSFERĄ

Ograniczenie globalnego wzrostu temperatury do 1,5°C (względem poziomu z czasów przedprzemysłowych) wymaga bezprecedensowych zmian we wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. Mówią o tym raporty przygotowane przez Międzyrządowy Panel ds. Zmian Klimatu (ang. Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), działający pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Co w kontekście zmian klimatu mówi i robi Unia Europejska?

Aby wywiązać się z międzynarodowych zobowiązań klimatycznych, UE przyjęła ambitne przepisy w wielu dziedzinach polityki. Państwa UE wyznaczyły wiążące cele redukcyjne dla kluczowych sektorów gospodarki, by znacznie ograniczyć emisje gazów cieplarnianych. Do 2017 r. UE zredukowała emisje o niemal 22% w porównaniu z 1990 r.

Ponieważ Unii zależało na zwiększeniu ambicji klimatycznych zgodnie z porozumieniem paryskim, w grudniu 2020 r. przywódcy UE zatwierdzili wiążący cel, który zakłada ograniczenie do 2030 r. emisji netto gazów cieplarnianych o co najmniej 55% w porównaniu z poziomem z 1990 r.

W kwietniu 2021 r. Rada i Parlament wstępnie porozumiały się co do europejskiego prawa klimatycznego, które z celu redukcyjnego na 2030 r. czyni wymóg prawny. Porozumienie to zostało zatwierdzone przez unijnych ministrów w czerwcu 2021 r.

Strategie polityczne UE:

- realizacja inicjatyw mających na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
- ustalono górny limit emisji dostępnych w systemie handlu emisjami;
- przepisy dotyczące większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, takich jak wiatr, energia słoneczna, wodna i biomasa, a także poprawy efektywności energetycznej wielu rodzajów urządzeń i sprzętu gospodarstwa domowego;
- wspieranie rozwoju technologii wychwytywania i składowania dwutlenku węgla emitowanego przez elektrownie i inne instalacje energetyczne;
- działalność Europejskiej Agencji Środowiska;
- działalność Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu.

Stowarzyszenie
Wspólnota
Bona Fide

AKTYWNA SZKOŁA
Z KLIMATEM I ZDROWĄ ATMOSFERĄ

Choć większe ambicje klimatyczne będą wymagać przekształcenia gospodarki UE, pozwolą też:

- pobudzić **zrównoważony rozwój gospodarczy**
- tworzyć **miejsca pracy**
- zapewnić obywatelom UE **korzyści zdrowotne i środowiskowe**
- zwiększyć długoterminową **globalną konkurencyjność** gospodarki UE poprzez promowanie innowacji w dziedzinie zielonych tech

Europejski zielony ład jest planem i harmonogramem działań UE na rzecz realizacji jej ambicji klimatycznych. Stwierdza on, że do neutralności klimatycznej muszą się przyczynić wszystkie działania i polityki UE, i wyznacza harmonogram inicjatyw ustawodawczych i nieustawodawczych, które pomogą UE w realizacji tego celu. Inicjatywy te dotyczą takich sektorów jak przemysł, transport i mobilność, energia i finanse.

Europejskie prawo klimatyczne, stanowiące trzon europejskiego zielonego ładu, przekształci polityczne deklaracje UE dotyczące klimatu w **zobowiązanie prawne**. Akt ten wyznaczy ramy działań, które UE i jej państwa członkowskie powinny podjąć, by stopniowo ograniczyć emisje, a docelowo do 2050 roku osiągnąć neutralność klimatyczną.

Źródło informacji:

https://ptsp.pl/antropogeniczne-zmiany-klimatu-megatrendy-2050/?gclid=Cj0KCQiAjJOQBhCkARIsAEKMtO2m3matluMDOpqd1cDK8cyUJ8mtQHJrxjMQk8KaZdZhSIsWyhXSynQaAi0bEALw_wcB

<https://klimat.pan.pl/>

<https://www.eea.europa.eu/pl/themes/climate/about-climate-change>

<https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/climate-change/>

<https://www.facebook.com/PolskieForumKlimatyczne/>

Stowarzyszenie
Wspólnota
Bona Fide

AKTYWNA SZKOŁA
Z KLIMATEM I ZDROWĄ ATMOSFERĄ

95 MIAST NAJLEPIEJ WALCZĄCYCH ZE ZMIANAMI KLIMATU

Organizacja CDP wybrała 95 miast, którym przyznano ocenę „A” (najlepszą) jeśli chodzi o walkę ze zmianami klimatu.

Ocenę "A" w rankingu CDP (wcześniej znana jako Carbon Disclosure Project) zdobyło w tym roku 95 miast. Rok temu było ich 88. Prawie połowa z nich (46) nie była wcześniej notowana na liście.

W tym roku najwyższą notą wyróżniono m.in.:

- Londyn,
- Los Angeles,
- Kapsztad,
- Buenos Aires,
- Tokio,
- Sydney.

Oprócz braku **reprezentacji z Polski**, na mapie miast walczących ze zmianami klimatu nie znalazły się też żadne miejscowości z **Chin, Indii i Rosji**. Twórcy rankingu wyjaśniają, że ta trójka nie dostała się na listę ze względu na **najwyższe na świecie poziomy emisji zanieczyszczeń** i najmniej ambitne cele klimatyczne.

Jakie kryteria mają wpływ na znalezienie się w rankingu i uzyskanie najwyższej oceny? M.in.:

- udostępnienie publiczne i ewidencjonowanie danych dotyczących emisji zanieczyszczeń;
- ambitne cele dla ograniczania emisji i energii odnawialnej;
- posiadanie planu adaptacji do zmian klimatu;
- modelowe proekologiczne inicjatywy.

Źródło informacji:

<https://zielona.interia.pl/klimat/news-wybrano-95-miast-najlepiej-walczacych-ze-zmianami-klimatu-na.nld,5653220>

<https://www.cdp.net/en/cities/cities-scores>

Stowarzyszenie
Wspólnota
Bona Fide

AKTYWNA SZKOŁA
Z KLIMATEM I ZDROWĄ ATMOSFERĄ